

**АНГЛІЙСЬКА ДЛЯ АКАДЕМІЧНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ:
БАЗОВІ МОВНІ НОРМИ ОФІЦІЙНОГО ПИСЬМА ДЛЯ СТУДЕНТІВ
НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ**

**ENGLISH FOR ACADEMIC AND PROFESSIONAL COMMUNICATION:
BASIC NORMS OF FORMAL WRITING FOR STUDENTS
OF NON-LANGUAGE FACULTIES**

Петренко В.Ю.,

orcid.org/0009-0001-6403-2082

старша викладачка кафедри філології та перекладу

Київського національного університету технологій та дизайну

У статті розглянуто англійську для академічної та професійної комунікації (офіційний/формальний стиль) як функціональний різновид сучасної англійської, що забезпечує точність, нейтральність і комунікативну доречність у типових академічних та професійних ситуаціях. Актуальність проблеми зумовлена тим, що викладання англійської студентам немовних факультетів відбувається в умовах змінних освітніх програм і різної професійної спрямованості груп, тоді як потреба у якісному письмі й офіційній взаємодії залишається сталою. Мета статті полягає в систематизації базових мовних норм формальної англійської, які мають універсальний характер і можуть бути застосовані незалежно від спеціальності: добір нейтральної лексики, граматичні засоби формальності (пасив, безособові конструкції, поміркована номіналізація), керування категоричністю через модальність і хеджинг, а також організація тексту (зв'язність, абзацна логіка, етикетні формули). Матеріал становлять приклади з поширених жанрів, характерних для навчання й роботи: службовий e-mail, короткий звіт, звернення/запит, анотація або стислий виклад, інструктивне повідомлення. Методологічно робота спирається на описовий лінгвістичний аналіз, елементи прагматичного підходу (доречність, тон, дистанція) та зіставлення формальних і нейтральних варіантів. Отримані результати подано у вигляді компактного переліку орієнтирів і типових корекцій, що допомагають уникати змішування реєстрів, надмірної категоричності та «перекладних» кальок. Практична цінність полягає у можливості використовувати запропоновані критерії як прозорий інструмент оцінювання письмових робіт і як універсальні показники сформованості іншомовної комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей під час викладання Academic English/ESP та в межах процедур акредитації освітніх програм. Окремо наголошено, що універсальність підходу забезпечується не тематикою текстів, а сталістю мовних критеріїв якості, які викладач може застосувати за будь-якої спеціалізації аудиторії.

Ключові слова: англійська для академічної та професійної комунікації; мовна норма; реєстр; академічне письмо; професійна комунікація; модальність; хеджинг; зв'язність тексту; студенти немовних факультетів.

The paper discusses English for academic and professional communication (formal style) as a functional variety of contemporary language that ensures accuracy, neutrality, and appropriateness in typical academic and professional contexts. The relevance of this topic arises from the fact that English is taught to students from non-language faculties within highly varied curricula, while the need for clear, institutionally acceptable writing remains consistent across disciplines. The purpose of the study is to systematise basic language norms of English for academic and professional communication that can be applied regardless of a student's major: selecting neutral vocabulary, using grammar associated with a formal register (passives, impersonal constructions, and moderate Nominalisation), controlling the degree of categorisation through modality and hedging, and organisation of texts coherently (linking devices, paragraph logic, and etiquette formulas). The material includes examples from common genres relevant to study and work: official e-mails, short reports, requests/inquiries, abstracts or concise summaries, and instructional messages. Methodologically, the study relies on descriptive linguistic analysis, elements of a pragmatic perspective (appropriateness, tone, distance), and comparison between formal and neutral alternatives. The results are presented as a concise set of practical guidelines and common corrections to help students avoid register mixing, excessive certainty, and literal translation patterns. The practical value of the paper lies in the potential to employ the proposed criteria as a transparent assessment tool for student writing and as transferable indicators of foreign-language communicative competence in Academic English/ESP courses and accreditation-related quality assurance procedures. The paper also argues that transferability is achieved through stable linguistic criteria rather than domain-specific terminology, which allows instructors to adapt examples to any faculty profile from year to year.

Key words: English for academic and professional communication; language norm; register; academic writing; professional communication; modality; hedging; textual cohesion; non-language majors.

Постановка проблеми. Викладання англійської мови студентам немовних факультетів орієнтоване на два взаємопов'язані результати: підвищення загальної іншомовної компетентності та розвиток умінь академічної й професій-

ної комунікації. На практиці саме формальний реєстр викликає найбільше труднощів: студенти або пишуть надто розмовно, або намагаються «ускладнити» текст механічною заміною слів, що погіршує ясність і природність. Проблема

має безпосередній зв'язок із завданнями якості освіти й акредитації: критерії оцінювання письмових робіт мають бути переносними між освітніми програмами, коли факультети й спеціальності змінюються щороку. Тому потрібні лінгвістично обґрунтовані, але прості орієнтири, які можна застосувати до будь-якого змісту. У цій статті поняття «англійська для академічної та професійної комунікації» уживається для позначення мовних засобів, типових для офіційно-ділових та академічних жанрів (лист, запит, звіт, анотація), де ключовими є нейтральність, точність і доречний ступінь категоричності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній лінгвістиці формальність найчастіше описують через поняття реєстру та жанру, тобто через залежність мовних рішень від ситуації спілкування. Корпусні дослідження демонструють, що різні типи письма мають відмінні лексико-граматичні профілі, і ці відмінності мають враховуватися в навчанні [1, с. 10–12]. Окрему увагу в академічному письмі приділено хеджингу як стратегії керування категоричністю: автори наукових текстів системно використовують модальні засоби, щоб позначити обмеження доказовості та залишити простір для альтернативних інтерпретацій [2, с. 239–241]. У більш широкому огляді типових форм хеджингу у статтях з природничих дисциплін показано їхню прагматичну роль як засобів взаємодії з читачем і науковою спільнотою [3, с. 251–258]. Питання жанрової організації академічних текстів традиційно розглядають через модель риторичних ходів, що допомагає описувати очікувану структуру повідомлення; у навчанні це дає практичний ефект, коли студент розуміє, «які частини» має текст і навіщо вони потрібні [4, с. 55–60].

Попри значний обсяг досліджень реєстрів та академічного письма, у викладанні англійської студентам немовних факультетів часто бракує саме «містка» між теорією і практикою: студентам пропонують або загальні поради («пишіть формально»), або вузькогалузеві шаблони. Невирішеним залишається питання універсального мінімуму: які небагато, але найвпливовіші норми формальної англійської можна сформулювати так, щоб вони працювали для будь-якої спеціальності, не переважували курс і водночас давали зрозумілі критерії оцінювання.

Постановка завдання. Мета статті – систематизувати базові мовні норми формальної англійської, релевантні для студентів немовних факультетів, і представити їх як універсальний набір орієнтирів для академічного та професійного

письма. Завдання: (1) окреслити ключові лексичні та граматичні маркери формальності; (2) описати роль модальності й хеджингу в коректному поданні тверджень; (3) запропонувати компактні практичні правила для найпоширеніших жанрів; (4) показати, як ці правила можуть використовуватися як прозорі критерії оцінювання в межах курсів Academic English/ESP.

Виклад основного матеріалу. У межах цієї роботи англійська для академічної та професійної комунікації використовується як набір мовних рішень, що відповідають інституційній ситуації: адресат є відносно дистанційованим, мета – інформувати, пояснити, узгодити або зафіксувати результат, а не підтримувати невимушене спілкування. На цьому ґрунтуються такі чотири універсальні блоки норм.

1. Лексика: нейтральність і точність замість «ускладнення»

Перше правило формального реєстру – відбір нейтральної лексики з чітким значенням. Найтипівіші помилки студентів: сленг, розмовні скорочення (gonna, wanna), надмірні підсилювачі (really, super), а також калькування стійких сполучень. Водночас механічна заміна простих слів на «високі» часто дає штучний стиль. Практичний критерій простий: формальне слово має підвищувати точність або доречність. Наприклад, у звіті доречними є *problem, issue, limitation*, а у листі-запиті – *I would appreciate / could you please* як маркери ввічливості. Таке розуміння узгоджується з реєстровим підходом, де стиль визначається функцією, а не «складністю» [1, с. 12–13].

2. Граматичні засоби формальності: пасив, безособові конструкції, номіналізація

Для академічного й професійного письма характерне зміщення уваги з автора на процес або результат. Цьому сприяють пасивні конструкції (*The data were collected...*, *The issue was resolved...*), безособові формули (*It is recommended that...*, *It appears that...*), а також номіналізація (*implementation, evaluation*). Однак надлишок номіналізацій знижує читабельність, тому у навчанні доцільно вводити «правило дозування»: якщо конструкція ускладнює розуміння, її варто замінити на прозоріший активний варіант. Універсальним маркером якості є не кількість пасивів, а ясність логіки дії.

3. Модальність і хеджинг: як уникати надмірної категоричності

Третій блок – керування категоричністю тверджень. Студентські тексти часто містять

абсолютні формули на кшталт *This proves...*, *It is obvious...*, *Everyone knows...*, які в академічному письмі сприймаються як надмірна впевненість. Дослідження хеджингу показують, що обережність є нормою: автори використовують *suggest/indicate*, *may/might/could*, *likely/possibly*, а також формули на кшталт *The results suggest that...*, *It seems that...* [2, с. 239–241]. У підсумку студент отримує просте правило: рівень упевненості має відповідати силі доказу. Якщо твердження базується на обмежених даних або спостереженнях, варто додати маркер умовності; якщо йдеться про рекомендацію, доречніше використовувати *should / it is recommended*, а не *must* (окрім правил безпеки). Цей підхід також знижує конфліктність у професійному листуванні: ввічлива модальність робить прохання співпрацею, а не наказом.

4. Організація тексту: зв'язність, абзацна логіка, етикетні формули

Формальність неможлива без добре організованого тексту. Для більшості жанрів, з якими працюють студенти немовних факультетів, достатньо трьох принципів: (1) один абзац – одна основна думка; (2) явні зв'язки між реченнями (*however, therefore, in addition*); (3) прогнозована структура повідомлення (мета – контекст – запит/результат – наступний крок). Жанрові описи показують, що читач очікує певної послідовності «ходів», і порушення цієї послідовності сприймається як неорганізованість тексту [4, с. 58–63]. В e-mail особливо важливі етикетні формули, які маркують професійний тон: *Dear...*, *Could you please...*, *I would appreciate...*, *Thank you for your time*. Їх варто розглядати не як «ввічливі прикраси», а як регулярні засоби регуляції соціальної дистанції.

Узагальнення результатів і практичне застосування. Запропоновані блоки норм мають

Таблиця 1

Мінімальний набір маркерів формальної англійської (для універсального використання)

Компонент	Більш формально/нейтрально	Небажано в офіційному стилі
Тон у запиті	Could you please... / I would appreciate...	I need you to... / ASAP (без контексту)
Категоричність	suggest/indicate; may/might; likely	obviously; proves; everyone knows
Фокус	The issue was resolved...; It is recommended...	емоційні оцінки, різкі імперативи
Зв'язність	however; therefore; in addition	стрибки думки без зв'язок

універсальний характер, оскільки спираються на ситуаційні параметри комунікації (адресат, мета, дистанція), а не на специфічний предметний зміст. У навчальному курсі їх можна подати як «контрольний список» для самоперевірки: чи є в тексті зайва розмовність; чи не звучить висновок занадто категорично; чи зрозуміло, що саме студент просить або повідомляє; чи логічно з'єднані абзаци. Для акредитаційних потреб ці орієнтири перетворюються на прозорі критерії оцінювання, які не прив'язані до факультету: доречність реєстру, ясність і зв'язність, коректна модальність, нормативність лексики та граматики. Важливо, що такий підхід не обмежує автономію викладача: приклади й тематичні тексти можуть змінюватися щороку, а критерії якості лишаються сталими.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Формальна англійська для студентів

немовних факультетів доцільно описується як реєстрово й жанрово зумовлена система мовних рішень. Найвпливовішими для якості академічної та професійної комунікації є чотири блоки: нейтральна точна лексика; дозовані граматичні засоби формальності; керування категоричністю через модальність і хеджинг; текстова організація та етикетні формули. Узгодження цих блоків із реєстровими спостереженнями [1, с. 10–13] і дослідженнями хеджингу [2, с. 239–241; 3, с. 251–258] дозволяє подати їх як універсальні критерії для курсів *Academic English/ESP* і для процедур забезпечення якості. Перспективним напрямом є емпіричне розширення корпусу студентських робіт із різних факультетів та кількісне зіставлення маркерів формальності, що допоможе точніше налаштовувати навчальні завдання і шкали оцінювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Biber, D. Register as a predictor of linguistic variation: A statistical analysis of regional variation in adverb position in a corpus of written Standard American English. *Corpus Linguistics and Linguistic Theory*. 2012. Vol. 8(1). P. 9–37. DOI: 10.1515/cllt-2012-0002.

2. Hyland, K. Hedging in academic writing and EAF textbooks. *English for Specific Purposes*. 1994. Vol. 13(3). P. 239–256. DOI: 10.1016/0889-4906(94)90004-3.

3. Hyland, K. Talking to the Academy: Forms of Hedging in Science Research Articles. *Written Communication*. 1996. Vol. 13(2). P. 251–281. DOI: 10.1177/0741088396013002004.

4. Tardy, C. M. Genre analysis. In: Paltridge, B. (Ed.). *The Continuum Companion to Discourse Analysis*. London: Continuum, 2012. P. 55–68.

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 16.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 07.05.2026